

SAYI:36 | AYLIK EDEBİYAT KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ | AĞUSTOS 2023

K Ü P E Ş T E

K A L E M E V E K İ T A B A T U T U N A N L A R A

BAŞLARKEN

Edebî türler içinde en sevdiğim hikâyelerdir. Çevremden bu alanda yazılmış kitap tavsiyeleri alırken birkaç sene önce şair bir kardeşim Mustafa Çiftçi ismini verdi. Yazarın eserinden uyarlanan dizinin de ilerleyen günlerde TRT ekranlarında olacağını hatırlattı. Ben kitapları edinip sırayla okumaya çalışırken bahsi geçen dizi de seyirciye “merhaba” dedi. Ailece çok sevdik. Sadece biz mi? Pandeminin de etkisiyle artık birçok evde “Gönül Dağı” izlenir oldu. Ekranlardaki kalitesiz programlara bakıldığında maaile seyredilebilecek bir diziydi çünkü. Bilmeyene öğreten, aşinalığı olana da bozkırı ve o iklimde yaşayan güzel insanları anlatıyordu. Bozkır, denilince akla ilk gelen Usta isim Neşet Ertaş’ın türkülerini söylemeye başladı bir süre sonra yedi yaşındaki kızım. Eminim çoğu çocuk ve yetişkinin de yine bu sayede diline dolanmıştır ezgiler. Üç sezondur hayatına devam etmekte olan yapım ayrıca bozkır kültürünü de insanlara yansıtmış oldu. Benim gibi hikâyelere meraklı okurlar, hangi kitaptan uyarlandığının peşine düştü. Tabii bu da bozkır kokan kitapların sayfalarını aralamaya vesile oldu. Farkındayım, bir dizinin reklamını yaptım. İçinde sanat, sanatçı; kitap, yazar; türkü gibi unsurları ustaca harmanlamış bir işi takdir etmek gerekir diye düşünüyorum. Emegi geçenlere, bozkır denizinin serinliğini hissettirenlere teşekkür ediyorum.

Küpeşte dergi dosya konularını belirlerken bir yazar arkadaşımız “bozkır” önerisinde bulununca çok sevindik. Neşet Ertaş türküleri mırıldanmaya başladık. Bozkırı nasıl anlatabiliriz, diye düşünmeye başladık. O toprakları kalemiyle, türküsüyle, kamerasıyla yaşatmış ustalardan ilhamla Küpeşte dergi 36.sayıyı hazırladık. Huzurlarınıza getirdik. Derginin son sayfasına bozkırla ilgili yazılmış kitap önerileri sunduk. Şimdi ben susayım, bozkırı anlatan kalemler konuşsun. Sürçü lisân ettiyse affola.

Bu ay sevgili okurlarımızdan küçük bir ricam olacak: Dergi sayfalarını okurken en sevdiğiniz Neşet Ertaş türküsünü de lütfen yanınıza yoldaş edin. Sonbaharda görüşene dek sağlıklı kalın...

Hanife Artar Yalçın

KÜPEŞTE

Kaleme ve Kitaba Tutunanlara

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Hanife Artar Yalçın

YAZI İŞLERİ SORUMLUSU

Reyhan Karakabak Yılmaz

EDİTÖRLER

Demet Yıldız

Reyhan Karakabak Yılmaz

Esmâ Beyza Güleç

Hanife Artar Yalçın

YAZARLAR

Esmâ Beyza Güleç

Demet Yıldız

Hanife Artar Yalçın

Mehmet Reşat Aslan

Ezgi Ateş Toprak

Reyhan Karakabak Yılmaz

Serpil Özlem Uçar

MİSAFİR YAZARLAR

Nahide Altunöz

GRAFİK VE MİZANPAJ

Fatma Zehra Boyalı

Fatma Nur Özdemir

SOSYAL MEDYA

Hanife Artar Yalçın

Serpil Özlem Uçar

Dergimizde yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlara aittir.

BOZKIR ÇİÇEĞİ

Nahide ALTUNÖZ

O yıl, elli beşe yeni basmıştım. Çocuklar gurbete gideli evde kasvetli bir hava esiyordu. Reyhan'ın gün geçtikçe kaçan neşesini, benim de çalışma isteğimin azalmasını bahane ederek işleri bıraktım. Eşimin çocukluğunun geçtiği bozkırdan bir ev alıp oraya taşınma hazırlıkları yapıyordum. İçimde hep bir pişmanlık! Ben çekip almıştım onu bozkırdan ve şehrin beton grisine hapsetmişim. Bu bir özür denemesiydi. Artık sabahları Guguk kuşları uyandırısın istiyordum onu. Penceresini açtığında, bozkırın yeryüzünü kaplayan kırkyama yorgan gibi irili ufaklı bereketli tarlaların manzarasını görecekti bu evde. Öğlen kavurucu sıcakta çöl kaşarı ve tarla faresinin av macerası olsun istiyordum aklımda. Akşam serinliğinde yürüyüşe çıktığımızda yol kenarlarındaki papatyalar, mavikantaronlar, yabancı yulaflar eşlik etsin saçlarına. Bir kez almadığım çiçek demeti için ona kucak dolusu kır çiçekleri toplayacaktım. Bozkır; son güz pılı pırtısını toplayana dek kırlarda boylu boyunca uzanıp yarım kalan gençliği, yarım kalan ömrü tamamlamalıydık. Bir nevi yaşama geç kalınmışlığın telafisi! O bari yarım kalmasın istiyordum.

O pazar bambaşkaydı. Ev planı sürpriz olacaktı. Heyecanlıydım ama içimde müthiş bir huzursuzluk vardı. Otuz yılı aşkın her sabah erkenden kalkıp kahvaltı hazırlayan eşime, ilk defa ben kahvaltı hazırlayacaktım. O kadar istedim ki! Hayatı boyunca yumurta kırmayan ben peynirli omlet bile yapmıştım.

Balkona kurduğum masaya her baktığımda, "Reyhan mutlaka çiçek koyardı, tuzluk masada elimin altında olurdu," diye teyit ediyordum. İtiraf etmem gerekirse sabahları uykulu ve stresli bir halde kahvaltıya bu kadar emek verildiğinin farkında bile değilmişim. Çoğu zaman çayımı, ekmeğimi yarım bırakıp kalkardım. Reyhan, yıllardır her sabahın nurunda kahvaltı hazırlayıp önüme koyarken ne kadar büyük sabır göstermiş, diye bir kez daha kızdım kendime. Ben bunlara dalıp gitmişim. Reyhan'ın onca gürültüye rağmen kalkmadığını fark ettim. Sessizlik, bazen şiir bazen zehir gibidir. Huzursuzluğum arttı. Koştum. Odaya gidip yavaşça dokundum. Oldukça halsiz ve isteksiz uyandı. Çocuklar gideli açıkçası hep böyleydi. Gün geçtikçe kabul etmesini umarken o daha kötüye gidiyordu. Neyse ki toparlanıp balkona gelebilmişti. Güzel bir pazar kahvaltısı için her şey hazırды. Büyüyü bozmamak için sürprizimi sona sakladım. Çocukların küçüklüğünden konular açıp onu neşelendirmeye çalışıyordum. Belli belirsiz gülümseyip kısa ve zoraki cevaplar veriyordu. Küçükken kızım Beren bize kahvaltı hazırlamak istemişti. Sürpriz karışımı çırpacağım diye her yeri kirletmişti. Tam o olayı anlatırken Reyhan'ın elindeki çatal büyük bir gürültüyle balkonun beton zeminine düştü. Ve o çatalın zemine çarpması ile sessizliğin kulakları yırtan sesi beynimi zonklattı. Şimdi büyü bozulmuş, eşik aşılmış gibiydi.

Bir şimşek bir çığlık gibi ansızın kahvaltının üzerine düşmüştü. Peynir aşırı tuzlu, çay buz gibi ve domatesler inadına yavandı sanki. Lokmam boğazıma durmuş, yutmak yutkunmak elde değildi. Ellerim terledi, midem kasıldı. Çaresizliğim gözlerimden akmalı, bütün acizliğim ortaya çıkmalıydı artık. Pişmanım, pişmanım Tanrım! diye yakarmak istiyordum. Biliyordum, ben dağılırsam iş bitecekti. Derin bir nefes alıp, "Ah canım sen elimden mi yemek istiyorsun," deyip onu bebek gibi doyurmaya çalıştım. Hiç itiraz etmedi. Konuşmuyor, lokmaları her yutkunuşunda sanki bir gülle topu yutuyormuş gibiydi. Bense her nefes alıp verişimde göğsümdede bir gökdeleni taşıyormuş gibi zorlanıyordum. Bir an kendimi sakinleştirmeye odaklanmıştım ki Reyhan'ın gözleri bembeyaz oldu. Sonra sandalyeden yıldız gibi kayarak yere yığılıp kaldı. Sanki gözleriyle birlikte benim geleceğim ıssız bir boşluğa dönüşmüştü. Bütün o kasılmalar bütün o gülücüklerle artık gerek yoktu. Otuz yılı aşkın beraber yaşadığım dağlar kızı Reyhan'ıma veda zamanıydı. Bu sahnenin her bir saniyesini beynimde tekrar yaşamak için kutucuklara koyup sakladım. Dile kolay otuz yedi yıllık yoldaşlığın son birkaç saniyesiydi. Sessizliği yırtan sesler! Ambulansın o iç acıtan, ciğer söken sesine karışan sedyenin, ayakların, insanların sesleri. Hızlandırılmış bir filmin ileri sarılışı gibiydi. Acıdan başka bir şeyin olmadığı, su gibi akan sahneler! İnsan uyumak ve rüya olduğuna hüküm vermek istiyor. Zihnim çıkış yolu arıyor.

KÜPEŞTE

Ama yok! Reyhan'ımı benden aldılar ve beklemekten başka çare yok! Her şey on yedi gün sürdü. Yine böyle Ağustos'un on ikisiydi. Yoğun bakımın kapısında uyuyakalmışım. Reyhanla on sekiz yaşında tanıştığımız yaz kampında birlikteydik. O, her yeri aydınlatan eşsiz gülüşü ile etrafa ışık saçıyordu. Bana kalsa uyanmak istemezdim doktorun sarsmasıyla uyandım. Reyhan Hanım'ın durumunda değişiklikler var, dedi. Yüreğim ağızda koridorda koşmaya başladım. O rüyayı boşuna görmemiştim. Uyanmıştı herhalde. Umutla içeri girdim. Tüm makineler kırmızı alarm ile yanıp sönüyordu. O an yaşadığım hayal kırıklığı ile soğuk duş etkisini bir kez daha hissettim. Küçülmüştü sanki. Ama yüzünde bir nur, ölüme gülümsüyordu sanki. Alnında birkaç damla ter gördüm. Onu böyle hatırlamak istemedim, elini tutup gözlerimi kapadım. Tanıştığımız günkü Reyhan'a son bir kez sarılıp yüzüne beyaz çarşaf çekilene kadar gerçek ile düş arasında öylece bekledim. Bilmem kaç dakika kaç saat sonra dizlerimin bağı çözülmüştü, buz gibi betona yığılıp kaldım... Mezarı, hep gönlünün gezdiği işte o bozkırın kucağında. Üstünde kır çiçekleri. Ben o evde, pişmanlık ve yalnızlık içinde hikâyemin kalanını yazıyorum. Reyhansız mı? Asla!

BOZKIRDA BİR MİHMANDAR

Esmâ Beyza GÜLEÇ

Bizim dervişler nicedir özledikleri, kurumuş otların kokusuyla sarıp sarmalanan bozkıra çevirmişlerdi yollarını. Çoktan hasat edilmiş ekin tarlalarından geçerken uzaktan duyulan türkülerin yoldaşlığını ummuşlardı. Hafiften duyulan gamlı deyişler yerine yaz sıcağında bozkıra çökmüş bir sis karşılamıştı onları. Sanki sis ölmüştü de cenazesini kaldıracak birilerini bekliyordu. O birilerinin Zu ve Ze olmadığı açıktı. Çünkü yerle gök arasında upuzun serilmiş kalmış toz yüklü pus, Zu ve Ze'yi şu dünyaya bağlayan yegâne iki şeyden kopartıvermişti. Ze rüzgarsız yapamazdı. Esintiyi saçlarında hissetmezse darlanır, nefessiz kalırdı. Yüzüne, alnına kirpiklerinin her bir yerine değmeliydi rüzgar. Gelip geçtiği yerlerdeki cümle varlığın selamını iletmeliydi ona. Sabah hasbihali etmeliydi Ze esen yelle. Ama yoktu rüzgar. Bu arzı metruku unutmuş, yol haritasındaki güzergahtan çıkarmıştı sanki. Nefes aldıkça ciğerlerine, oradan kalbine dolan bozkır tozuyla eli kolu kıpırdamaz olmuştu. Zu'nun durumu da ondan farksızdı. Zu, gökyüzünün mavisini görmeden duramazdı. Ne yapacağını bilemez, nereye gideceğini tayin edemezdi. İlla masmavi sema olmalıydı başının üzerinde. Bedenini kendine çeken toprağa değil ruhunun adım adım yükseldiği göğe aşıktı o. Bozkırın günlerdir kalkmayan sisi onu koparmıştı sevgili göğünden. Eli hiçbir şeye ermiyordu. Arkadaşını teselli edecek ümitkar kelimeleri, ipinden kurtulmuş balonlar gibi zihnindeki boşlukta anlamsızca uçuşup duruyorlardı.

KÜPEŞTE

Oysa nasıl da neşeliydiler bozkıra doğru yollarını çevirdiklerinde. Dilden dile dolaşacak masal tadında bir macerayı güzel sonla noktalamışlardı. Mavi gölün, iki yavru bulutuna mihmandarlık edip gönül rızasıyla yağmur damllarına dönüşmelerine şahit olmuşlardı. Gönülsüz yağın yağmurdan bereket ummak boşuna olurdu zira.

“Dervişcan,” dedi sıkıntıyla Ze. “Neyi bekliyoruz dersin? Hala maksadına eremediğimiz şey nedir, bizi buraya bağladı?” Bir düşme sesiyle irkildiler. İncecik bir sesleniş duyuldu. “Orada mısınız?” Ardından toprağa çarpan pıt pıt ayak sesleri. Hemen yanı başlarında on yaşlarında bir çocuk belirdi. Önce Ze'ye sonra Zu'ya sarıldı sımsıkı. “Kayboldum,” dedi. “Biz de,” diye aynı anda karşılık verdi dervişler, çocuğun kendilerini nereden tanıdığına hayret ederek. “Beni yine götürür müsünüz evime?”

“Yine mi?” Aynı hayretle çıkmıştı sözler ağızlarından. “Tanımadınız mı beni yoksa! Çok mu büyümüşüm?” Yerinde neşeyle hopladı çocuk. “Bakın boyum ne kadar uzadı! Yüzümdeki çiller de kayboldu. Seviyordum çillerimi keşke kalsalardı.” Çocuklar böyleydi işte. Kendilerini sevindirecek bir şey bulurlardı her durumda. “Korku dağında unutulmuş çocuklardan biriydim. Siz gelip bizi kurtarmıştınız. Biriniz denizden öbürünüz ormanların içinden götürmüştü bizi. O günden sonra hiç korkmadım.”

“Sen hangimizle gelmiştin peki?” dedi Ze. Çocuk ellerini çırpı, hoplaya zıplaya cevapladı.

“Söyemem, onu da siz bilin. Hadi gidelim mi? Annemi kardeşimi özledim.” Dervişlerin bir şey demesini beklemeden ellerinden tuttu. Sis içinde görünmeyen bir yola doğru koşar adım yürümeye başladı. Arada bacıklarını büküp sıkı sıkıya yapıştığı dervişlerin elinden aşağı doğru asılarak sallanıyor, bildiği şarkıları bağıra bağıra söylüyor ya da Zu ve Ze’yi sımsıkı tutarak birden kendini sırt üstü bırakıyor yere uzanan ayaklarıyla tozu dumana katıyordu. Dervişlerin alışık olmadıkları bu hareketler kollarında derman bırakmıyor, aynı çocuk şarkısını bilmem kaçınıcı kere dinlemek tahammüllerini zorluyordu. Ama neşesi, şen şakrak halleri de Zu ve Ze’nin sisten mütevellit bungunluğunu dağıtıyordu. İşte öyle tezat bir durum... “Hiç aklıma gelmezdi bir çocuğun bize mihmandarlık edeceği. Biz onu götürmüyoruz o bizi buradan kurtarıyor. Çocuk iyi hoş da hiç susmuyor mübarek “ Zu arkadaşının sözlerine gülümsedi “Unutmuşuz çocukluk neşesini, onu hatırlamaya da mihmandar oldu bize.” “Durun durun! Yanlış tarafa gidiyoruz, şuraya doğru gidelim orada almamız gereken bir şey var,” dedi ve ikisini aniden o tarafa yöneltti çocuk. Az daha kafa kafaya tokuşacaktı dervişler. İçlerinden “Lâ hâvle,” çekip dediği yöne seyirttiler. Meşe palamudunun çalıya benzer dallarıyla, dikenli yeşil yapraklarıyla burun buruna geldiler. “Şunlardan üç büyük dal kesmemiz lazım,” diyerek etrafını dolaştı çalılığın. Ze dayanamadı “Sormayayım sormayayım,” diyorum ama çatlayacağım. Ne işe yarayacak evladım üç koca çalı parçası?“Arkadaşıma götüreceğim.” “Yani şu bomboş uçsuz bucaksız bozkırda, arkadaşını mı arayacağız?”

K Ü P E Ş T E

Üstelik sisten birbirimizi zor görürken!” “Aramayacağız biliyorum onun yerini.” “Peki, bir şey daha sorayım. Buncacık çalıyla ne yemek pişer ne de gece ayazında bu çalılar evi ısıtır. Ne iş göreceksin bu kadarlık şey; yanımızda yük ettiğimize yorulduğumuza değecek mi?” “Merak etmeyin! Sadece üç kolu var, yeter ona.” Ze, arkadaşına fısıldadı.” Ben ne soruyorum o ne cevap veriyor. Vallahi meraktan sabır taşım çatlamak üzere derviş. Şimdi biz bu sis içinde elimizde çalılarla üç kollu bir arkadaş bulmaya mı gidiyoruz?” “Ben de öyle anladım.” “Ya bu yolculuğun bir hikmeti var biz anlayamadık henüz ya da çocuk uyduruyor düpedüz,” dedi Ze, canı sıkın. “Uyduruyor demeyelim de hayal gücü zengin diyelim. Sabrımız nice işlere dayandı ama merakımız bir çocuğa yenilmek üzere,” diyerek muzip muzip güldü Ze. İki derviş, bir çocuk ve ellerinde sürükleyerek götürdükleri üç palamut çalısı; henüz dağılmamış sis içinde süzülüp gittiler. Çok geçmeden karşılarına bozkırda asla rastlanmayacak ululukta fakat tüm yaprakları dökülmüş bir meşe ağacı çıkıverdi. “Bu da nesi?” dedi şaşkınlıkla Zu. “Tata ta taamm, işte huzurlarınızda benim arkadaşım meşe ağacı! “dediğinde haklı çıkmanın mutluluğu sesine yansımıştı sevimli afacanın. Dervişlerin mahcupluğunu farketmeden anlatmaya başladı. “Bir keresinde o bizim evimiz olmuştu. Her dalında birer odası vardı. Bütün komşularımıza yetmişti dallarındaki odalar ama ‘Bunca insana yuva olmak kolay değil.

Çok yoruldum, dallarımı yapraklarımı taşıyacak gücüm kalmadı. Biraz da insanların gürültüsünden bıktım,' deyip kafasını dinleyeceği sessiz sakin bir yere dönmek istedi. O yüzden buraya geldi. Eski gücüne kavuşana kadar yapraksız kalmasın, şu çalıları kalan üç dalına bağlayalım şimdi." Epey uğraştıktan sonra ağacın karşısına geçip seyrettiler. "Bence fena olmadı," dedi Ze. Çocuk ağaca sarılıp uzun uzun vedalaştı, hiç ayrılacağı yoktu dostunun yanından. "İstersen geceyi burada geçirelim. Arkadaşınla biraz daha birlikte kalmış olursun"

"Yaşasın!" diye bağırdı, "Şimdi ona en sevdiği şarkıyı söyleyeyim. "Dervişler çaresiz, yolda defalarca duydukları şarkıyı, birkaç kez daha dinlediler. Ze "Hadi bakalım uyku vaktin geldi," diyerek yanına çağırdı. Heybesini yastık yaptı, cübbesini de üzerine örttü çocuğun.

"Bozkır bomboş, çok sıkıcı, arkadaşım da olmasa burada çalılardan dikenlerden başka bir şey yok, annemi kardeşimi de çok özledim," diye sızlandı çocuk."Dediklerinde haklısın, böyle bir yerde arkadaşı olmazsa sıkılır insan. Hem nereye giderse gitsin, kaç yaşında olursa olsun anneler kardeşler hep özlenir. Ama bozkır bomboş değildir saklı hazineleri vardır. İstedi mi ortaya çıkarır. Biraz sabredersen sabaha görebilirsin belki," dedi. Sonra uykulu gözlerle kendilerini izleyen çocuğun yanı başında, kadim dostu Zu ile ibadete hazırlandılar. İkisini seyre daldı ufaklık yattığı yerden. Dervişler ellerini açmış dua ederken gökteki yıldızların yavaşça süzülüp ellerine kollarına, başlarının üzerine pırıldılar saçarak gelip yerleştiklerini gördü. "Bunu kardeşime anlatmalıyım," derken uykuya teslim oldu. Yıldızlar inmemişti, lakin gerçekte olan şey de ibret nazarıyla bakmayı bilenler için bir keramet sayılırdı.

Ateş böcekleri ıssız bozkırın koyu karanlığında toplanıp gelmiş, yaratılmış her şeye karşı sevgiyle dolu iki dervişi bulmuş, zikirle inip kalkan göğüslerine misafir olmuşlardı.

Sabah namazı vaktinde, toprağın titreşmesine uyandılar. Az sonra toynaklarından çıkan seslere atların kişnemeleri karıştı. Sisten bu küheylanları görmek mümkün değil ki diye düşünürlerken günlerdir toprağa çökmüş sis, bekledikleri gelmiş gibi yavaş yavaş hareketlendi. Atların sırtına kadar yükseldi, burunlarından sabah soğuğuyla buharlar çıkan başları ve dalgalanan yeleleri görünen atların sırtında batıya doğru çekilip gitti. Yerini serin seher yeline bıraktı. Seher yeli sohbetini özlediği Ze'ye hediyesiyle gelmişti. Üzerine bozkırın uzak köşelerinden taşıdığı kır menekşelerinin, yabancı adaçaylarının serin kokusunu bıraktı. Güneş, uzaktaki çorak tepelerin ardından yükselirken günler sonra ilk defa gökyüzünün iç açan mavisini perde perde kendini gösterdi. Zu ve ze için o an erişilmez hazinelerin kendilerine bahşedilme anıydı. Zu rüzgarına, Ze mavi semasına kavuşmuş; sonsuz şükürlerini en içten sözleriyle mırıldanmaya başlamışlardı. Çocuk, kardeşine anlatacağı bu masal sahnesini dikkatle seyretti.Sonra toparlanıp yola koyuldular. Yol, kendiliğinden açılarak çocuğun annesiyle kardeşinin beklediği o bilinmez yere ulaştırdı onları. Bu defa Zu ve Ze, onların hasret gidermesini seyretti sessizce. Sonra yine her bitiş gibi vedalaşma vakti geldi. Nereye gittiklerini henüz bilmedikleri bir yere doğru yürürken ikisi de hararetle tartışıyordu. Acaba cesur ve sevimli mihmandarları korku dağından kurtuluş yolculuğunda hangisini seçmişti?

AHMET MUHİP DIRANAS'IN

ŞİİRLERİNDE BOZKIR

Demet YILDIZ

Türk kültür tarihinde “bozkır” önemli bir yere sahiptir. Orta Asya’da; daha sonra yurt edindiğimiz Anadolu coğrafyasında bozkır kültürü, hayatını mücadeleler içinde geçiren halk için çok derin manalar içerir. Sevinç, göz yaşı, örf âdetler, törenler, savaşlar, geçim derdi, bolluklar, kıtlıklar, gibi her ânın yer aldığı bir türküdür; bir hikâyedir bozkır.

Atlı göçebe bir hayat yaşayan Türklerde bozkır kültürü bir yaşam tarzıdır, nefestir. İçinde bin bir efsane barındıran gerçekle hayal gücünün birleştiği yerdir.

Edebiyatımızda da çok önemli bir yere sahiptir bozkır kültürü. Şiirlere, makalelere ve daha birçok türe misafir olmuştur. Birçok yazar ve şair kendi bakış açısına, duygu ve düşünce dünyasına, kalemine göre bozkırı ele alıp farklı yönlerden değerlendirmiştir. Bunlardan en önemli isim Ahmet Muhip Dıranas’tır. Şair, gerçekte memnun olmadığı hayata çeki düzen vermek için şiiri araç olarak kullanmıştır. Yaşadığı hayata karamsar bakan Ahmet Muhip Dıranas’ a göre şair, hayatın acı gerçeklerini bir nebze de olsa okuyanlara unutturduğu oranda başarılıdır. E haksız da sayılmaz hani! Edebiyatın malzemesi dil olduğu için edebî ürünlerin hemen hepsi okuyana farklı dünyanın kapılarını aralayarak huzur kaynağı olmalıdır.

Ahmet Muhip Dıranas’ın şiirlerinin çoğunda bozkır, yurt, memleket üçlüsü sık geçer. “Step” şiirine bakacak olursak;

“Ey bir at üstünde doğduğum memleket,
Oynadığım vadiler, geyikli ve sarp.
Kızıl bayrakların uçuştığı serhat,
Davullar ve kafesinde çırpınan kalp!
Yaylının rüzgârlanıp duran örtüşü,
Karasız deniz gibi boş bir gökyüzü;
Bir uçtan öbür ucu Yemen türküsü,
Öten çingirak, koşan atlar ve step...
Ah! Sonsuz Anadolu'm, sen! Sen, sen, sen
hep!”

At sembolü Türk kültüründe önemli bir işleve sahiptir. Hem kadın hem erkeğin ustaca bindiği at metaforu üzerinde hayalî bir coğrafya çizer. Anadolu’yu anlattığı sonsuz gökyüzü, bozkır betimlemeleriyle müthiş bir pencere açar okuyucuya. Tarihî geçişlere değinerek hatırlatma yapıp kültüre sahip çıkma bakış açısını oluşturur adeta.

Bozkır kültürü at üzerinde kurulmuş ve gelişmiştir. Atların uçsuz bucaksız bozkır üzerinde dans edercesine boy göstermeleri, rüzgârla yarışır halleri şairin penceresinden film gibi anlatılır. Asil varlıklar olan atlar kültürümüzün önemli simgesidir. Şairin at üstünde doğduğum memleket ifadesi bize “Türk, at üstünde doğar ve ölür,” ifadesini hatırlatır ki bu da savaşçıl özelliklerine edebî bir atıftır. Geniş coğrafyalara hep at üzerinde koşturarak yayılan Türklerin yoldaşları atlar. Bu yüzden her hikâyede asil duruşlarıyla yer almışlardır. Divan-ı Lügat’it Türk sözlüğünde “Türklerin kanadı attır,” şeklinde geçen ibare bizlere aslında ne kadar önemli olduğunu gösterir. Hatta Mısır’da Türk ordusuna yenik düşen Napolyon’a, "Beni Türk askeri değil, Türk atı yendi" dedirtecek kadar önemlidir.

“YURT” şiirinde ise;
“Doğuda bir yurdu vardı ozanların,
Her gece uykumda bir nal şakırtısı;
Serüvenlerini anlatır şarkısı
At üzerinde ölen kahramanların.
Egemen olduğu yer eski Hanların,
Elden ele gök bir bayrağın yalkısı;
Havada yalın bir kılıç parıltısı
Korur düzenini geçmiş zamanların.
Yaşadım sanırım ben orda bir zaman,
Çıplak atlarda bir kadınla yan yana
Bozkırlar boyunca çıkmışız akına.
Kim bilir şimdi nerde? Hangi yıldızda?
Ve hangi odada? İçtiği kımızda
Beni anar mı ki o, dişi kahraman?”

Yine muhteşem bir Anadolu kadını tasviri görüyoruz. Savaşçı yapısı Türk kadını ve erkeğinde her daim olagelmıştır. Kadın otağını, ailesini korumak için kılıç kuşanıp ata binmiştir. Erkek de avcılık ve yeni yerler fethetme güdüsüyle savaşmıştır. Ayrıca kımız içeceğine değinmesi telmih sanatının bir başka güzel örneğidir. Kımız eski Türklerde geleneksel önemli bir içecektir. İslamiyet öncesi dönemden beri ozanlar kopuz denilen çalgı eşliğinde acılarını, sevinçlerini şiirlerle, şarkılarla dile getirmiştir. Şair at üzerinde kahramanların mücadelesini epik bir şekilde anlatır. Atların ayak sesleri bir şarkı gibi gelir şaire.

Atlılar şiirine baktığımızda;
“Nehir gibi akıyor nalları altında yer,
Geliyor köye doğru kan rengi biniciler;
Bir an miyop gözlerim aldanmıyorsa eğer
Yanıp sönüyor bakır gökler kılıçlarında.
Bulutlar atlarının yelelerinde uçar;
Gül gibi bir gülüşle dudaklarında, rüzgâr
Kanatlarıyla bize doğru gelen atlılar
Zafer getiriyorlar alınmış hınçlarında”

Göklerin bakıra benzemesi, toprağın nalların altında nehir gibi akması, bulutların atların yelesinde uçması, atlıların kan renginde ve rüzgâr kanatlı bir şekilde hınçlarına karşılık zafer getirişleri bozkır coğrafyası ile iç içe geçmiş atlılar şairin hayal dünyasıyla başka bir boyut kazanmıştır.

Buradan yola çıkarak Türk toplumunun geçmişten bugüne, içerisine doğduğu ve üzerinde büyüdüğü bozkır coğrafyası onun karakterinin gelişiminde büyük rol oynar. Sahip olduğu zorlu iklim koşulları; üzerinde yaşayan insanların duyuş, düşünüş ve yaşayış biçimini etkiler. Bozkırı memleket, vatan eyleyen Türk toplumu onun gerektirdiği şekilde yaşamaktan da şikayetçi değildir. Dağları, ovaları, kışı, yazı, gökyüzünü, vadileri ailesinin bir ferdi gibi görür. Göçebe yaşam tarzının sürdürüldüğü bozkırda Türk insanın yaşam alanı çadırlar değil en geniş anlamıyla bozkırın kendisidir. Bütün muhtaçlığı onadır. Bozkır; bir ana kucağı gibi, sıcacık havasıyla uçsuz bucaksız gökyüzü gibi gönlüyle bağrına basmıştır insanını. Her duygusuna ortak olmuştur. Her bir zerresinde bin hikâye vardır. Bozkır; anadır, babadır, yârdır, yurttur, kavuşulmamış aşk, gözü ve gönlü doyuran aş, bitmeyen bir masaldır.

KAYNAKÇA

Bacaklı, Y. (2023). Ahmet Muhip Dıranas ve Mukağali Makatayev'in Şiirlerinde Bozkıra Bakışın Karşılaştırılması. Korkut

Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 10, 485-498

<https://siir.sitesi.web.tr/ahmet-muhip-diranas/step.html>

ADALET

Mehmet Reşat ASLAN

Ben bir Peri değilim
Babil diyarında Akadça dilinde yazılmış ruhum
Maddeleri çivinin ucuna bir bir sıralayarak
Zigguratların tepesine yazıldı Hamurabi Kanunlarım
Adalet terazisini narin elleriyle tutan Themis değilim
Kefemin bir ucunda akladığım sanıkların yüzleri
Diğer ucunda bu olaylara tanık kalbim

Ben bir Han değilim
Magna Carta'nın ilk maddesine atıldı imzam
Benim ruhum hürriyetle kelepçeli
Hapsolunamaz zaman ve mekân dairesinde
Ben tanık sanık değilim aklayamam kendimi
Ben delil ve kanıt değilim yoklayamam kendimi
Benim ruhum hürriyetle kelepçeli

K Ü P E Ş T E

“DIŞARIDAN STRES GETİRMEK YASAKTIR”. Otobüste on dört numaralı koltuğa oturduğumda, gözüme takılan yazı bu oldu. Otomatik kapının üzerine yapıştırılmış bir afiş. Hemen altında basamağın yanına konuşlandırılmış, üst üste duran iki karton kutu. İçinde muhtelif yerlerinden açılmış deliklerden ortamı keşfetmeye çalışan gri kafalı, sarı yanaklı civcivler. Başta otobüs dediğime bakmayın. Okul servislerinden hâlice, on dokuz koltuktan oluşan bir minibüs. Basık, sıkıcı, koltuklarını arkaya yatıramadığınız cinsten. Biletleri Ahmet aldığından ve bana son dakika attığı golden sebep, nasıl bir araçla seyahat edeceğimizi - pardon, edeceğimi- bilmiyordum. Her şeyi o ayarlamıştı. Biletler, kalacağımız pansiyon, şehirde ve çevresinde gezilecek mekânlar, hatta yemek yiyeceğimiz lokantalar...

Allah var, elimi de cebime attırmamıştı. Bu cömert tavırlarının sebebi meğerse dokuz saatlik yolculukta ve sonrasında yalnız bırakacağıymış. Bir çeşit özür dileme şekli. Bu sıcak ağustos ayında, Akdeniz’in serin ve tuzlu sularına kucak açmayı tercih etti. Hani derler ya arkadaşını yolculukta tanırısın, diye. Henüz ilk yolculuğumuza çıkmadan kendisi hakkındaki düşüncelerim değişmeye başlamıştı. Hepi topu on aydır tanışıyoruz zaten. Yine de kesin karar vermemek lazım. İnsanız neticede, yerinde olsam belki ben de aynı yapardım. Her ne kadar strese girmemiz yasak edilse de vaktinden bir saat geç kalkan minibüste bu pek mümkün değildi.

Araçta tek güzel olan, Ahmet’in yerinin boş olmasıydı. Onca yolu en azından ayaklarımı uzatıp gidebilecektim. Şoför, kuka tesbihi sallaya sallaya yerini alınca hareket vaktinin geldiğini anladık. Ama yanılmıştık. Sırada yoklama vardı. Küçücük araçta bir de muavine yer olmadığından, kaptan tek tek nerede ineceğimizi not alıp koydu torpido gözüne. Güneş gözlüğünü takınca aynalardan havalı bir bakış attı. Bismillah’la marşa bastı. O ana kadar telaştan fark etmediğim heyecanım da hareketlendi.

İstanbul sınırından henüz çıkmışken arkamdaki koltuktan buram buram biber-patates kızartması kokusu gelmesin mi. Ah be teyzem! Beni en hassas yerimden vurmuştu. Şimdi hiç tanımadığım birine:

“Teyzeciğim, biber kızartmasını pek severim. Şuradan bana da bir ekmek arası yapıver,” denmezdi ki! Camdan yansıyan görüntüye bakılırsa kadıncağz tam teşekküllüydü. Yanında torunu olduğunu tahmin ettiğim, yedi sekiz yaşlarındaki asker traşlı oğlana yarım ekmeği uzattı. Çocuk, kucağındaki tableten gözlerini ayırmadan: “İstemiyorum haminne. Oyun bitsin o zaman yerim. Susadım ben,” dedi.

“A oğlum, habire su içme. Çişin gelirse nereye yaptırırım. Hem şişedekini bitirdin,” dediyse de gönlü elvermedi. Başını iki koltuğun arasından ileri uzatıp:

“Muavin Bey oğlum, bir bardak su getiriver,” diye ünledi. Şoför dikiz aynasından gözlerimin içine bakarak:

“Delikanlı, içimizde en genç sensin. Şuradan al da herkesi bir sula, malum muavinimiz yok,” diyerek bana görev, teyzeye de cevap vermiş oldu. Cıvcıvleri selamlayarak ön koltuğun yanındaki mini dolaptan bardak suları dağıttım yolculara. Yetmedi, çantamdaki spreylere mandalina kolonyasından isteyenlere ikram ettim. Madem bir görev aldık tam yapmalıydık değil mi ama?

Akşamın karanlığı, teypte çalan türkülerin de etkisiyle 2+1 minibüs ahalesinin gözleri daha fazla dayanamadı. Birer birer kapandı. İki kişi hariç: Arka koltukta, tabletiyle oynayan Erdem ve uzun yolda asla uyuyamayan ben. Mola yerine varana dek, Neşet Baba dışında kimseden çıt çıkmadı. Dinlenme tesislerinde çorbamı almış afiyetle yiyordum ki karşıdan Erdem’le haminnesi gözüksü. Birini arıyormuş gibi etrafına bakındı. Sonra da geldi tam karşıma oturdu. Elindeki ağır pazar çantasını “of” layarak masaya bıraktı. Sırasıyla içinden; biber dolması, az kızartma, börek ve üzüm çıkardı. Biraz daha devam etse o poşetlerden karpuz da çıkacaktı. “Gücüm yetse karpuz da koyacaktım, ama yaşlandım artık taşıyor bu kollar. Eyyamı bahurda ne iyi giderdi aslında. Haydi, bakıp durma öyle! Yarım saat hemen geçer, yemeğe başla evladım,” diyerek sapı çiçekli çatalı uzattı. Aklımı mı okuyordu bu kadın? Nasıl da acıkmıştım. Dünden razı gibi davranmak olmazdı. “Yok,” diyecektim ki konuşmaya başladı. Çoğunlukla onun sesinin duyulduğu bu sohbet, yolculuğun bittiği âna kadar devam etti: Adı Ülker’miş. Beycağızı ile yıllardır İstanbul’da yaşıyormuş. Gözlerinin nuru bir tane evlatları olmuş. Büyütmüş, okutmuş, evlendirmişler.

K Ü P E Ş T E

Onlar ermiş muradına biz gidelim memlekete, dedikleri sırada amca Hakk’ın rahmetine kavuşmuş. Birkaç ay sonra da torununun olacağı haberi, az biraz ferahlatmış yüreğini. Gelin kız; bebeğine, rahmetli kayınpederinin ismini koymayı isteyince dünyalar Ülker Teyze’nin olmuş. Memlekete temelli yerleşme planı da bozulmuş tabii. Zaten bal gözlü Erdem’ini bırakıp da hiçbir yere gidemezmiş. Yazları bir ay kadar; çocuk, bağ bahçe görsün bozkır havası alsın, diye memleketteki evlerine gitmeye başlamışlar. Eşinden yadigâr iki katlı, bahçeli evi varmış. Tatil bitmeden bir hafta önce oğluyla gelini arabayla gelir İstanbul’a beraber dönerlermiş. Beni yalnız görünce üzölmüş. Kendi başıma onca yolu nasıl gelmişim. Daha fazla üzölmesin diye olanları anlattım. Ailemin de bana güvendiği için izin verdiğini ekledim. Ahmet’in dönekliğine “cık cık”lasa da:

“Olanda hayır vardır evladım. O gelse belki benimle vakit geçirmezdin. Sonra ben kimin başını ağrıttım!” diyerek kıkırdedi. Şehre varınca bırakmadı kolumu. Evlerinin alt katında, bekârken oğlunun kaldığı odaya yerleştirdi. Ertesi akşam elleriyle yaptığı çullamayı afiyetle yedik. Sen emanetsin, deyip ne okul kaydımda ne de yurt işlerimi hallederken yalnız bırakmadı. Kırşehir’in gezip görülecek mekânlarını tek tek gezdirdi. Evin anahtarlarından birini cebime koydu. Göz kulak olacaktım. Bu tarafa yolum düşerse odam hazırmış. Döneceğim günün gecesini bahçede çay yudumlarken göğe bakıp:

“Denizi seyretmek gibidir, bozkırda gökyüzünü seyretmek,” dedi. *

Otobüste tek kişilik koltuğuma oturduğumda, gayriihtiyari kapının üzerine baktım. Herhangi bir uyarı yazısı yoktu bu defa. Cıvcıv kutuları da yoktu. Nerede ineceğimi sordu muavin. Ayağımın altındaki pazar çantasını işaret edip:

“Bagaja koyabilirsiniz,” dedi kibarca. Ülker Teyze sıkı sıkı tembihlemişken nasıl yanımdan ayırırdım. Otobüs -bu kez gerçekten otobüstü- hareket edince Erdem’in elinden aldığı su şişesini ardımdan döktü. Uçsuz bucaksız bozkırda ilerlerken aklıma Ahmet geldi. Yaşadığım güzellikleri bilse beni yine eker miydi acaba?

*Neşet Ertaş

K Ü P E Ş T E

YANARDÖNERLER

Ezgi ATEŞ TOPRAK

Şehirli kız, köylü oğlan hikâyelerinden birinin başkahramanı olacağımı nereden bilecektim. Üniversitenin son sınıfında tanıdım onu. Mezun olmamıza haftalar kala... Uzun boyu, dalgalı sarı saçları, mavi gözleri... Yeşilçam artistlerinden biriydi sanki, tıpkı hayallerimdeki gibi. İnsan âşık olunca kuzey kutbuyla güney kutbunu bir araya getirebilirim zannediyor. Kültür şoklarını hesaba katmıyor. Ailesini karşısına alırken hiç sonunu düşünmüyor. Sonra da...

Sıkıntıyla yatakta önce sağa, sonra sola döndüm. Zihnime karabasan gibi üşüşen tüm anılarımı kovarcasına derin bir nefes verip yumdum gözlerimi. Dışarıdan gelen koyu yalnızlığı dinlemeye daha fazla tahammül edemedim. Kalktım ve pencereyi kapadım. Hayatım, yanlışlarla doğruların birbirini götürmesinden ibaret miydi, yoksa ben o yanlışın ta kendisi miydim? Bir keresinde, "Sesimi duyan var mı?" diye bir haykırış yükseldi dudaklarımdan; ama benden başka duyan olmadı. Duyduysa da kulak asmadı. Ben de "lâl" olan dilime mühürledim kelimelerimi. Yıllar oldu; ama kimse farkına bile varmadı. Peki, farkına varacak kimse var mıydı?

Yine yatağın hiçbir tarafının beni ısıtamadığı gecelerden biriydi işte. Yaz mevsiminde olmamıza rağmen gecenin soğuşundan mı yoksa yüreğimin mi bilemeden üşüyen ayak parmaklarımı ısıtmaya çalıştım bir süre. Kendi başıma. Pikeye sararak. Tam yeterli ısıyı yakalamış rüyaya dalacağım sırada gök gürültüsüne benzer bir ses sıçrattı beni havaya.

Yanı başımda bir horultu yağmurunun başlamasıyla uykunun bana bu gece de haram olduğunu anlayıp yastığımı kaptığım gibi pikemi çektim hışımla. Zaten sevmezdi örtünmeyi. Örtünmesindi. Bana ne!

Seğiren gözlerim karanlıkta yolunu bulmaya çalışırken ciyak diye bir ses çınladı duvarlarda. İçimden, kaderime olan öfkemi kızın oyuncaklarına püskürttüm usulca. Oysa ne çok beklemiştim evin oyuncaklarla dağılacağı zamanları görmeyi. Hastane koridorları, iğneler, tedavi... Gözyaşlarım yastığımı ilk o dönemde mi ıslatmıştı? Biz, "Biz" olamadığımızı doktor kapısında sıra beklerken mi fark etmiştik ilk? İlk o zaman mı yüreğime kar yağmıştı? Gönül köprümüz sahi ne zaman yıkılmaya başlamıştı? Kayınvalidemin, "Kısır bu gelin, aldığın yere bırak bunu!" deyip bana it muamelesi yaptığı o gün mü? Hani eşimin beni sahiplenmeyip korumadığı, sessiz kaldığı gün. Yoksa ailemin beni rencide eden dedikodular üzerine eşime ve kayınvalideme hesap sormaya geldiği o gün mü? Peki, asıl mesele çocuk olsaydı kızımın doğumu bu yıkımı durduramaz mıydı? Benim dışımda herkesin söz hakkına sahip olduğu bir yuvada nasıl durduracaktı ki! Diken üstünde beklediğim o bir iki dakika Allah'tan kimse uyanmadı da uzandım ben de üçlü çekyatıma. "Benden başka seveni kalmamıştı bu çekyatın. Anısı var diye atamadım. Ta ananemin çeyizindendi. "Bir yastıkta biz bu çekyatta kocadık. Senelerce fakirlik çektik, nice sıkıntı geçirdik; ama bir gün olsun bu çekyata küs girmedik," derdi rahmetli.

Ölmeden anneme bırakmıştı. Annem pek sevmez eski püskü şeyleri. Malum şehir hayatı. Ananem ölünce eskiciye satacağı çekyatı da evlenirken alacağıma söz vererek zor ikna ettim satmaması için. Benim on beş yılının üstüne bir de ananemin altmış yıllık evliliğini koyunca yaşı çıkıyor çekyatın. Yaşı gibi telleri de çıkıyor ya artık... Yine battı sırtıma. Yastıkla işim kalmadığını anlayınca doğruldum hayıflanarak. Pikemi kucakladığım gibi çıktım balkona.

Ay, güzelliğini fark edemeyecek kadar yorgun olan yüzüme ışıdarken meltemle salınan buğday başaklarının yanındaki zarif, kırmızı çiçeklere takıldı gözüm. Gelinciğim benim, derdi nişanlıyken. “İnce yüreğini, hassas kalbini bir gün olsun incitirsem o gün benim cehennemim olur,” derdi. Sol yüzük parmağına taktığı alyans gün be gün soğurken anladım asıl sevginin verdiği sözü tutmak olduğunu. Ben de her bir damla gözyaşımınla tarihin en derinlerine gömdüm tüm hayal kırıklıklarımı, mesleğimi aşkıma tercih edişimle başlayan. Ben ne anlarım ekin ekip biçmekten? Ne anlarım soba yakıp odun kesmekten? Bilseydim ister miydim bazen yeşilin, bazen sarının, bazen de kahverenginin hâkim olduğu -tıpkı evliliğimiz gibi- koskoca bir tarlanın ortasında, her şeyden uzakta, kendi hâlinde, dünyadan bihaber bir hayatı? “Allah’ın unuttuğu” demek hâşâ yanlış olur ama Allah’tan başkasının göremeyeceği, duyamayacağı şekilde yaşamak... Etrafta ne başka bir ev ne başka bir insan... Bunu gerçek mânâda tasavvur edebilecek kimse var mıydı? Peki, ben kendim kabul etmemiş miydim burada yaşamayı? Adam zorla getirmemişti ya! Kendim seçmemiş miydim insanlardan uzak kalmayı?

KÜPEŞTE

Yazarlığı öğretmenliğe tercih eden ben değil miydim? Ben değil miydim çocukluğumdan, geçmişimden kaçıp kitaplarıma sığınan? Derdim aslında ne tarla ne soba ne insanlar ne geçmişim... Gözlerime bakan olsa hâlimi anlardı. Sahiden anlar mıydı?

Çiçeği burnunda bir gelin olduğum zamanlarda, “Bir sen, bir ben, bir de bebek” hayalimi yaşarken “bir ben, bir ben, bir de kızım” yalnızlığında kalacağımı söyleseler inanır mıydım? Ah annelik!.. Annelik, tarifi zor bir güzellik olsa da anne olmaktan öte kadındım ben. Ay ışığında salınan çiçeklerimin bir damla suya hasret kalması gibi kadınlığım bir damla sevgiye hasret, bu bozkırlarda çürüyordu. Bir zamanlar kendimi bulduğumu sandığım topraklarda kaybolmuştum. Kuruyan benliğimle mi öğretecektim kadın olmayı, anne olmayı kızıma? Pikeme sarınıp geçip oturdum kendi yalnızlığıma hapsettiğim çiçeklerimin karşısına. Şuncağızlarla derdimi paylaşmasam konuşmayı, kızım yüzüme gülme teessümü unutturdum. Hayret ettim abayı bu adama nasıl yaktığıma. Ne zaman ki toz pembe gözlükler çıkıyor, işte o zaman insan gerçeklerin acısını tadıyor. Yine de hemen ümitsizliğe kapılıp pes etmiyor. Kalbinin son sevgi zerresini kaybedene kadar savaşıyor. Kitaplar okuyor, filmler izliyor, uzmanlarla konuşuyor, yazıyor, yazıyor, yazıyor... Ne zaman ki tüm çabaları başarısızlıkla sonuçlanıyor, kara gözlüklerini belki de bir daha hiç çıkarmayacakmışçasına takıyor. Bundan sonra da gün be gün normalinden daha hızlı soluyor. Nihayetinde son nefesini verene kadar da bitkisel hayatta kalıyor.

Aslında hayatın çok basit bir formülü var ama nedense kimse bilmiyor ya da işine gelmiyor:

İlgi başlatır.

Sevgi büyütür.

Çaba vermemekse bitirir.

Ve ilgi, sevgi ve çabanın karşılıklı olması gerekir.

Eşime babaannesinden kalmıştı bu koca buğday tarlası. Sevgiliyken beni ailesiyle tanıştırmaya memleketine götürdüğü bir gün getirmişti beni buraya. Daha önce bir tarım arazisi görmediğim için büyülenmiş gibi bakıyordum. Çok beğenmiştim. Dönem dönem farklı renklerin hâkim olduğu bir umman. “İnsan yıllarca bu tarlaya baksa sıkılmaz. Yüreğimi okşuyor sanki,” demiştim. Sonra eşim arazinin tam ortasındaki tek evi gösterdi. “Babaannem ve dedemin yetmiş yıl mutlu bir evlilik geçirdiği bu evde bir ömür benimle mutlulukla yaşar mısın?” diye sormuştu cebindeki tek taşı çıkararak. Bereketin, hayatın ve canlılığın sembolü olan buğday başakları arasında buluşan iki kalp... Dünyaların benim olduğunu hissettiğim nadir ânlardandı. Gökyüzünün berrak maviliğine doğru yükselmekteydim âdeta. Rüzgâr şiddetini artırınca yerimden doğruldum ve biraz olsun ısınayım diye yürümek istedim. Gözüme toz mu kaçmıştı ne! Kalbimden akan yaşları sildim adım adım. İçeri girmeye niyetim yoktu. Pikem sırtımda yalpalayarak balkonu bir uçtan öbür uca dolaşırken pembe bir saksıyla buluştu gözlerim. Bir dönemde tek rengin hâkim olduğu bu tarla denizine hareket getirmek için çiçeklerimi rengârenk saksılara koymuştum.

K Ü P E Ş T E

Belki de ruhumdaki yaşanmamış canlılığın, neşenin, çocuksuluğun sembolüydü bu saksılar; kim bilir. Eşim zarif hareketlerle o tektaşı sağ yüzük parmağıma taktıktan sonra, “Hemen geliyorum,” dedi ve hızla eve girip arkasında bir şey saklayarak dışarı çıktı. Yakınlaşınca bu pembe saksıyı bana uzattı. “Bu bir Sevgi çiçeği,” dedi. “Aşkımızın sembolü olsun.” Sonradan öğrendim ki diğer adı “Yanardöner”miş. Rengi kırmızı, mor, pembe arasında gidip gelen bu endemik çiçeğin aslında eşimin değişik ruh hâlleriyle sevişini (!) temsil ettiğini nereden bilecektim. Bir öyle bir böyle... Nesli tükenmekte olan bu güzel çiçeğe şu âna kadar gözüm gibi bakmıştım. Aşkla... Umutla... Ama şimdi? Dedim ya, bu gece uyku haramdı. En iyisi yılların yüreğime sakladığı cümleleri aşikâr kılmaktı. Bundan daha uygun bir gece belki bir daha bulamazdım. Yeniden geçip oturdum sandalyeme. Başladım konuşmaya susmak nedir bilmezcesine. Konuştukça kalbimin ferahladığını, zihnimin berraklaştığını hissettim. Çiçeklerden daha iyi bir terapist ömrümce bulamayacağıma emindim. Dilim artık ağırlaştığında güneşin kızılığını fark ettim. Ellerim ve ayaklarım geceden beri buz kesmişti. Biraz sonra kızım uyanırdı. Kocam dediğim adam kilometrelerce uzaklardaki işine yollanırdı. Ya ben? Kızım, kitaplarım, öykülerim, çiçeklerim, koca bir tarla, bu ev... Bu geceden sonra hiçbir şey eskisi gibi kalır mıydı? Öğrendim ki başka evliliklerin imrentisi üzerine mutluluk inşa edilemiyormuş. Çekyatın da bu evin de anısı dışında sandığım gibi bir uğuru yokmuş. Ve anladım ki gelincikler ölmüş.

Kendi çiçeğimin açma vaktiyse çoktan gelmiş. Mutluluğu dışımdaki şeylere bağlamayı bırakmalıymışım. Başkalarının bulaştırdığı kalp renginde yaşamaktan vazgeçip kendi kalbimin rengini yeniden bulmalıymışım. Hayat tüm güzellikleriyle devam ediyormuş. Şimdi gelecek yıllarıma bir söz vermeliydim. Bir zamanlar hayallerimi yeşerttiğim bozkırlarda zamanla kuruyan otlardan biri olmayacaktım. Geçmişle vedalaşmak için çekyattaki ve de bu evdeki son uykumu çekeyim diye uzandım. Ve gözlerimi yumdum yeni bir başlangıca “Merhaba!” demek için. Kendim için... Kızım için...

K Ü P E Ş T E

YAMALI BENLİK

Serpil Özlem UÇAR

Çektiğin çizgiydi adına ömür denen
Yalnızca dümdüz yürümem gereken
Tarlasında yücelmiş bir ayçiçeğinin
Eşsizliğine bakmak için ayna araması
kadar yersiz
Ve yok hükmünde bir Kuzey Yıldızı'ndan
bile
Yamalı benliğim bîhaber rotadan, izsiz
Takatim kalmadı rehberliğinden
Ölçülür olunca bileziğimin parlaklığıyla
Vazgeçtim asaletimden
Oysa tercihimdi dolamak kollarıma
Kat ettiğim yolları
Ardına bakmayı bilmez çünkü
Huysuz körlüğüm, göstermeden görmez
Yerip durur başımda, sönmez
Ateşi hırslarının
Adını verir sus derim, bu kez
Bin kez onarılmış, iplikleri sarkan
Yamalı benliğim müsaade etmez

İstikrarlı bir tamamlandı işareti olsam
Ölmeden önce öldürülecekler listesinde
Artıkça ardımda heva cenazeleri
Doğduğum gündeki safiliğe ulaşısam
Kurban olayım ne olursun
Çok yorulduğum,
Ne vakit eskimiş coşkuların
ikamet ettiği adreslere
Götürüp bıraktıysa kayboldum.
Vicdan Hanım'ın veli toplantısında
Sakladığım gerçekler dilimin ucunda
Nasıl oluyor, bilsem nasıl da
Her an fethedilir inancın kaleleri
Her an düğümlebilir kararların ipleri

Bu kaçınıcı ikram kendi ellerimle
Gümüş tepsilerde arzularıma
Bu kaçınıcı dönüş mümkün tepelerden
Bu kaçınıcı yenilgi kendi ordularımdan
Hiç duymadım mı gidenlerden
İlla görmek mi gerek
O çıkmaz sokakları

Hâlbuki çektiğin çizgiydi adına ömür denen
Yalnızca dümdüz yürümem gereken

K Ü P E Ş T E

BOZKIRIN TEZENESİ

Reyhan KARAKABAK YILMAZ

Türküler, türkülerimiz... Millî varlığımıza ayna tutan, bazen bir yitiğin ardından ağıda dönüşen bazen bir aşka tercüman olan, eşsiz tınısıyla bizi alıp diyar diyar dolaştıran, yürek yangınımıza bir damla su için imdada yetişen avaz şenliği türkülerimiz...

Türk Halk edebiyatımızın en önemli ürünlerinden biri olan, bazen yazarının belirsizliğinden anonim bir tür olarak karşımıza çıkan, bazen de yazarının yüreğinden dökülüp yine tüm halka mâl olan türkü; aşktan ölüme, ayrılıktan gurbete, özlemden ihanete, kavuşamamaktan vuslata, sevgiden nefrete konu yelpazesi oldukça geniş bir alanı içine alıyor. Kimi zaman Karadeniz'den ses veriyor bu benzersiz ezgiler bütünü, kimi Ege'den baş gösteriyor kimi de İç Anadolu'nun uçsuz bucaksız, başak deryasını andıran; güneş gurup ederken ışınlarının adeta altın başağa dönüştürdüğü bozkırlarının bağrından kopup geliyor. Kökeni eski Türk dönemlerine kadar uzanan türkülerimiz, uzun yıllar hatta asırlar boyu halkın aziz bildiği ekmek, su gibi baş tacı yapılıyor. On üçüncü yüzyıldan bu yana "âşık" denilen şairler eşliğinde can bulan tür, altın çağını, yirminci yüzyılda yaşamıştır. Âşık Veysel Şatıroğlu, Âşık Mahzunî Şerif, Âşık Şeref Taşlıova, Posoflu Müdamî, Tokatlı Selmanî, Âşık Reyhanî ve daha bir sürü halk ozanı Halk edebiyatımıza yaptıkları katkılardan dolayı tarihimizdeki haklı yerlerini almışlardır.

KÜPEŞTE

Biz bugün, burada ismini ozanlık, âşıklık ve türkü tarihine ismini altın harflerle yazdıran, türkülerini hâlâ dilden dile dolaşan, sazı ve sözüyle, tavrı ve duruşuyla âdeta ekolleşen bir isimden bahsedeceğiz: Neşet ERTAŞ. Namıdiğer "Bozkırın Tezenesi."

1938 yılında, Kırşehir'in Çiçekdağı'na (günümüzde Akpınar) bağlı Kırtıllar köyünde², kendisi de âşıklık geleneğinin usta sanatçılarından biri olan Muharrem Ertaş ve Döne Hanım'ın oğlu olarak dünyaya geldi sevilen isim. Babasının da içinde bulunduğu bu gelenek; Neşet Ertaş'ın da küçük yaşlarda sazla ve bam telimizi titretecek olan türkülerimizle tanışmasını kolaylaştırdı. Henüz ilkokul üçüncü sınıf olmasına rağmen sazdaki mahareti birçok kişinin dikkatini çekti. Bu isimlerden biri de edebiyatımızın önde gelenlerinden; İnce Memed gibi kült bir eser bırakan Yaşar Kemal'dir. Kalem ustası, saz üstadının da ileride Bozkırın Tezenesi olarak anılmasını sağlayacak kişidir aslında. Neşet Ertaş küçük yaşlardayken babası Muharrem Ertaş'ın da aynı zamanda yakın arkadaşı olan Yaşar Kemal, usta sanatçıya "Sen babanı geçemeyeceksin," diyerek latife yapıyorken ileride bu fikrini tamamıyla değiştirerek: "Neşet Ertaş'a 'Bozkırın Tezenesi' demiştim. Sonuna kadar bu ismi hakkıyla taşıdı. Babası büyük bir ustaydı ve benim büyük bir dostumdu. Gençliğinde ona hep babasını geçemeyeceğini söylemiştim ama babasını geçti.

Ölümüne çok üzülüyorum. Bozkırdan böyle büyük bir sanatçı yetişir mi bilemiyorum.”³ sözleriyle dile getirmiştir. Telli çalgıları çalmaya yarayan, kemik, maden, plastik veya özellikle kiraz ağacından yapılan alet, çalgıç4, anlamlarına gelir tezene. Üstad; Anadolu'nun bozkır coğrafyasının bağrından çıkarak, Türk halkının duygularına tercüman olan eserlerinin etkisi ve başarısıyla, insanın yüreğini içinde bulduğu duygu sarmalının da tanıklığıyla; “Bozkırın Tezenesi” olduğunu, bu lakabın üstüne biçilmiş kaftan gibi durduğunu, tüm Türkiye'ye hatta dünyaya haykırmaktadır âdeta.

Babasının yanında sazda ustalaşan Bozlak türünün sevilen ismi Neşet Ertaş, 1957 yılında İstanbul'a gelerek sazını, sesini, türkülere kattığı o eşsiz duygu ve tesiri tüm Türkiye'ye hatta dünyaya duyurmaya başlayacağı ilk plağı “Neden Garip Garip Ötersin Bülbül” ü; babasına ait türküyle çıkarmıştır. Sanatçı, kısa sürede tüm toplumun sevgisini kazanmıştır. Ankara'da TRT Radyo Evi'ne giren isim, yaşadığı sağlık sorunları nedeniyle bir süre Almanya'da kardeşinin yanında yaşamıştır. 2000 yılında İstanbul'da verdiği konserle ülkemize dönen Neşet Ertaş, Unesco somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesi kapsamında yapılan ulusal envanterlerden “Yaşayan İnsan Hazinesi Türkiye Ulusal Envanteri” ne alınarak “Yaşayan İnsan Hazinesi” kabul edilmiştir. 2002'de devrin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından verilmesi uygun görülen “Devlet Sanatçılığı” unvanını kabul etmemiştir. 2003 yılında Türkiye'ye dönerek İzmir'e yerleşmiştir. 2006 yılında TBMM Üstün Hizmet Ödülü'ne değer görüldü. Devlet sanatçılığı unvanını reddetmesi hakkında şunları söyledi:

KÜPEŞTE

“Devlet sanatçılığını bana teklif ettiler. Ben, 'hepimiz bu devletin sanatçısıyız, ayrıca bir devlet sanatçısı sıfatı bana ayrımcılık geliyor' diyerek teklifi kabul etmedim. Ben halkın sanatçısı olarak kalırsam benim için en büyük mutluluk bu. Şimdiye kadar devletten bir kuruş almadım, bir tek TBMM tarafından verilen üstün hizmet ödülünü kabul ettim. Onu da bu kültüre hizmet eden ecdadımız adına aldım.”⁵ 25 Nisan 2011 tarihinde İTÜ Devlet Konservatuvarı tarafından Fahri doktora ödülüne layık görülmüş, bağlamadaki tavrı ve türküleri konservatuarlarda ders olarak okutulmuştur.⁶ Yaşadığı sıkıntıları sazına ve sözüne mükemmel seviyede yansıtmayı başaran, Âşıklık ve Abdallık geleneğinin son temsilcisi olmasına rağmen usta isimleri arasına adını altın harflerle yazdıran Garip mahlaslı Neşet Ertaş, 25 Eylül 2012'de aramızdan ayrılmıştır. Eserleri günümüzde yediden yetmişe hâlâ dilden dile dolaşan sanatçı kâh “Neredesin Sen?” diyerek, “Tatlı dilli, güler yüzlü” yârini aramış, kâh ellere gelin olan “Zahide” sinin kahrını çekmiştir. Bizleri bazen “Gönül Dağı” na götürmüş bazen “Bahçe Duvarından Aştım” la neşelendirmiştir. “Mühür Gözlüm”, “Sen Benimsin Ben Seninim”, “Doyulur Mu?”, “Ayaş Yolları”, “Yalan Dünya”, “Evelim Sen Oldun”, “Seher Vakti Çaldım Yarin Kapısını”, “Zülûf Dökülmüş Yüze” akla ilk gelen, onlarca eserinden sadece birkaçı. Anonim bir tür olan türküyü; kendi kaleminde, sazında ve insanın içine işleyen ezgisinde birleştirmeyi başaran, eserlerini sanatıyla sarsılmaz bir zemine oturtan usta sanatçı; bu fani dünyadaki vaktini tamamlamış olsa da eserleriyle hâlâ yaşamaktadır. Dünya döndükçe de yaşamaya devam edecektir.

Gelin Şimdi, bu eşsiz eserlerden birkaç dörtlükle Garip'imizin duygu dünyasına yoldaş olalım:

“Őu garip halimden bilen, iŐveli nazlı
Gönlüm hep seni arıyor, neredesin sen?
Tatlı dillim, güler yzlm, ey ceylan gözlüm
Gönlüm hep seni arıyor, neredesin sen,
neredesin sen?”

Tatlı dillim, güler yzlm, ey ceylan gözlüm
Gönlüm hep seni arıyor, neredesin sen,
neredesin sen?”

“Zahidem kurbanım oy n'olacak halım
Yine bir laf duydum kırıldı belim
Yine bir laf duydum kırıldı belim
Gelenden gidenden oy haber sorarım
Zahidem bu hafta oluyor gelin
Zahidem bu hafta oluyor gelin”

“Zülûf dökülmüş yüze (aman)
KaŐlar yakıŐmıŐ göze (aman aman)
Usandım bu canımdan (aman aman)
Derd ile geze geze”

“Gönül dağı yağmur yağmur boran olunca
Akar can zmde sel gizli gizli
Bir tenhada can cananı bulunca
Sinemi yaralar yar oy
Dil gizli gizli dil gizli gizli”

“Bahçe duvarından aştım
Bahçe duvarından aştım
SarmaŐık gllere dolaŐtım
SarmaŐık gllere dolaŐtım
Öptüm sevdim helallaŐtım
Öptüm sevdim helallaŐtım
Yanıyorum, yanıyorum, yanıyorum hele
Mayil oldum gonca gle
Acem Őalı ince bele
Acem Őalı ince bele”

“Tatlı dile, güler yüze
Doyulur mu, doyulur mu?
AŐkınan bakıŐan göze
Doyulur mu, doyulur mu?
Doyulur mu, doyulur mu?
Canana kıyılır mı?
Canana kıyanlar
Hakk'ın kulu sayılır mı?”

DİPE:

- 1)<https://kirsehir.ktb.gov.tr/TR249493/nes-et-ertas.html>
- 2)https://tr.wikipedia.org/wiki/Ne%C5%9Fet_Erta%C5%9F
- 3)<https://bisorubicevap.com/muzik/yasar-kemal-bozkirin-tezenesi-ni-nasil-anlatmistir>
- 4) <https://sozluk.gov.tr/>
- 5)https://tr.wikipedia.org/wiki/Ne%C5%9Fet_Erta%C5%9F
- 6)<https://kirsehir.ktb.gov.tr/TR249493/nes-et-ertas.html>

KPŐT

KÜPEŞTE DERGİ

KİTAP TAVSİYESİ

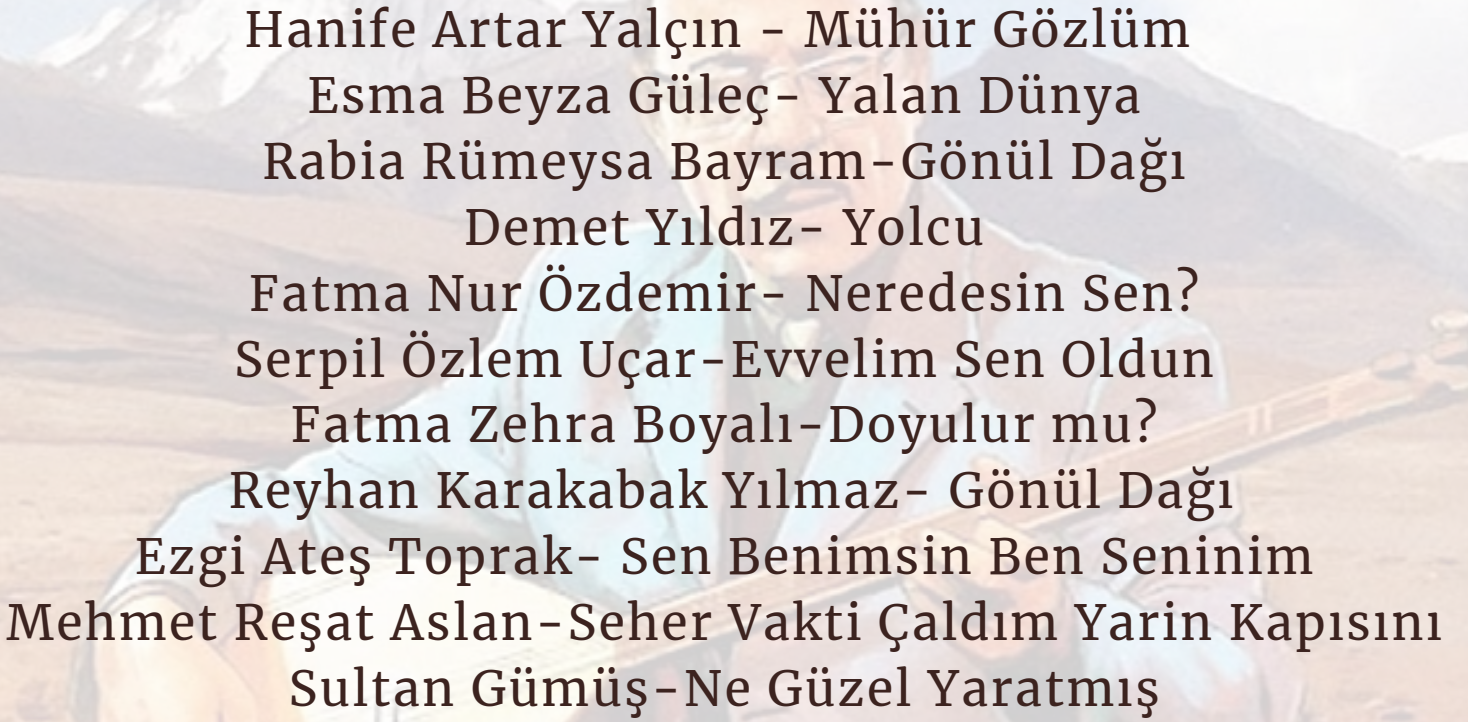

"Elimde olsa vazgeçerdim. Yemin ediyorum çok isterdim vazgeçmeyi ama takıntı böyle bir şeydi zaten, yaptığın yanlıştır. Yanlış olduğunu belki en iyi sen bilirsin ama vazgeçmek elinde değildir."

"Bozkırın bağına doğmuş bir çocuktum ve gönlümü bir portakal bahçesinde avutacaktım. Hem ömür dediğin neydi ki kurdu, kuşu, âdemi anlamadıktan sonra? Zaten anlayamamıştım cümle can verilmiş mahlukatı. Ve ancak bir bahçe kurabilirsem kanabilecektim. Uslanacaktım."

KÜPEŞTE DERGİ KALEMLERİNİN
EN SEVDİĞİ NEŞET ERTAŞ TÜRKÜLERİ

Hanife Artar Yalçın - Mühür Gözlüm
Esmâ Beyza Güleç- Yalan Dünya
Rabia Rûmeysa Bayram-Gönül Dağı
Demet Yıldız- Yolcu
Fatma Nur Özdemir- Neredesin Sen?
Serpil Özlem Uçar-Evvelim Sen Oldun
Fatma Zehra Boyalı-Doyulur mu?
Reyhan Karakabak Yılmaz- Gönül Dağı
Ezgi Ateş Toprak- Sen Benimsin Ben Seninim
Mehmet Reşat Aslan-Seher Vakti Çaldım Yarın Kapısını
Sultan Gümüş-Ne Güzel Yaratmış

